

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК**до законопроекту згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України****1. Назва законопроекту**

Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння господарській діяльності фізичної особи-підприємця без застосування реєстратора розрахункових операцій (програмного реєстратора розрахункових операцій) та збереження права на використання Книги обліку доходів» (реєстр. № 4490 від 11.12.2020), внесений народними депутатами України Колтуновичем О. С., Медведчуком В. В., Королевською Н. Ю. та іншими (далі – законопроект).

2. Завдання законопроекту

Законопроектом передбачається внести такі зміни.

1) до Податкового кодексу України (далі – Кодекс):

- збільшити граничний ліміт доходів для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, а саме: для I групи з 1,0 млн грн до 750 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи (далі – ПМ), встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2021 році – з 1,0 до 1,7 млн грн); для II групи – з 5,0 млн грн до 3000 розмірів ПМ (у 2021 році – з 5,0 до 6,8 млн грн); для III групи з 7,0 млн грн до 7000 розмірів ПМ (у 2021 році – з 7,0 до 15,9 млн грн);

- змінити величину граничного обсягу доходу платників єдиного податку II – IV груп, при досягненні якого застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО/ПРРО) є обов'язковим: з 220 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі – МЗП), на поріг обсягу доходу, який дозволений для перебування на відповідній групі спрощеної системи оподаткування, незалежно від обраного виду діяльності;

- звільнити від застосування РРО/ПРРО суб'єктів господарювання, що здійснюють ризикові види діяльності та зараз використовують РРО/ПРРО (реалізація технічно складних побутових товарів та медичних препаратів і виробів медичного призначення);

2) до Закону України від 14.07.2020 № 786 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців»:

- запровадити норми, згідно яких для фізичних осіб – підприємців (далі – ФОП) - платників єдиного податку I та II груп і платників єдиного податку III групи, які не є платниками податку на додану вартість, облік щоденних доходів повинен здійснюватися на підставі зареєстрованої Книги обліку доходів (форма та порядок ведення якої затверджуються центральним органом виконавчої

влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику), та визначення такого обліку достатньою підставою для формування показників податкової звітності, а для юридичних осіб – з використання положень пунктів 44.2, 44.3 статті 44 Кодексу;

3) до Закону України від 06.07.1995 № 265 «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»:

- звільнити від обов'язку проведення через РРО/ПРРО операцій із оплати за допомогою платіжної системи, включеної до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Прийняття законопроекту може призвести до втрат бюджетів усіх рівнів.

Водночас суб'єктом законодавчої ініціативи не надано відповідних фінансово-економічних розрахунків до законопроекту.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

За розрахунками Мінфіну:

- у разі збільшення обсягу доходів платників спрощеної системи оподаткування I групи з 1 млн грн до 750 ПМ приблизні втрати складатимуть 67,0 млн грн (перехід платників з II в I групу);

- у разі збільшення обсягу доходів платників спрощеної системи оподаткування II групи з 5 млн грн до 3000 ПМ приблизні втрати складатимуть 98,5 млн грн (перехід платників з III в II групу).

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізація законопроекту не потребуватиме фінансових витрат з Державного та місцевих бюджетів.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Суб'єктом права законодавчої ініціативи не додано фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) в порушення вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Пропозиція щодо збільшення лімітів граничних доходів для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі оподаткування не підтримується виходячи з наступного.

Результати декларування ФОП – платниками єдиного податку доходів, отриманих у 2019 році, свідчать про достатність чинних граничних обсягів доходу для перебування на кожній групі спрощеної системи оподаткування.

- I група, 208,5 тис. ФОП задекларували близько 22,1 млрд грн, що в середньому становить 106 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 300 тис. грн);

II група, 627,7 тис. ФОП задекларували близько 374,1 млрд грн, що в середньому становить 596 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 1,5 млн грн);

- III група:

13,3 тис. ФОП з реєстрацією ПДВ задекларували близько 22,8 млрд грн, що в середньому становить 1,7 млн грн на одного підприємця (ліміт становив 5,0 млн грн);

514,1 тис. ФОП без реєстрації ПДВ задекларували близько 378,2 млрд грн, що в середньому становить 736,0 тис. грн на одного підприємця (ліміт становив 5,0 млн грн);

13,6 тис. юридичних осіб з реєстрацією ПДВ задекларували близько 18,7 млрд грн, що в середньому становить 1,4 млн грн на одну юридичну особу (ліміт становив 5,0 млн грн);

151,9 тис. юридичних осіб без реєстрації ПДВ задекларували близько 85,7 млрд грн, що в середньому становить 564,2 тис. грн на одну юридичну особу (ліміт становив 5,0 млн грн).

Разом з тим, відповідно до Закону України від 30.03.2020 № 540 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» граничні обсяги доходу для платників єдиного податку було збільшено до 1 млн грн для I групи, до 5 млн грн для II групи та до 7 млн грн для III групи, а відповідно до Закону України від 01.12.2020 № 1017 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям (споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій» їх «прив'язано» до розміру МЗП, що фактично призведе до щорічного збільшення таких обсягів.

Крім того, на сьогодні практика справляння єдиного податку платниками III групи – як ФОП, так і юридичними особами свідчить про залучення цих платників до застосування схем ухилення від оподаткування.

Отже, підвищення граничних обсягів доходу разом з наданням можливості перебувати на спрощеній системі оподаткування більшій кількості суб'єктів господарювання призведе до поширення схем ухилення від оподаткування та, відповідно, зменшення надходжень до бюджетів.

Пропозиція щодо запровадження норми, згідно з якою у разі реєстрації Книги обліку доходів у встановленому порядку та її щоденного ведення вона буде достатньою підставою для формування показників податкової звітності не

відповідає пункту 44.1 статті 44 Кодексу, відповідно до якого для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності на підставі даних, не підтверджених вище визначеними документами.

Таким чином, реалізація норм законопроекту може призвести до неоднозначного трактування норм законодавства.

Одночасно слід зазначити, що Законом України від 14.07.2020 № 786 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» з 1 січня 2021 року передбачено скасування вимоги щодо обов'язкової реєстрації Книги обліку доходів та Книги обліку доходів та витрат.

При цьому, ФОП та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат. Облік доходів і витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет. Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат, та порядок ведення такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

ФОП – платники єдиного податку I та II груп та платники єдиного податку III групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів.

ФОП – платники єдиного податку III групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення доходів та витрат. Облік доходів та витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді.

Стосовно змін до порядку застосування РРО/ПРРО слід зазначити, що вони не можуть бути підтримані з таких підстав.

Законопроектом передбачено внесення змін щодо критеріїв застосування РРО/ПРРО до пункту 61 підрозділу 10 розділу XX Кодексу «Перехідні положення». Водночас, зазначений розділ Кодексу передбачає можливість встановлювати правила застосування тих чи інших норм на певний період. Такий підхід порушує структуру Кодексу, оскільки основною нормою, що регулює вимоги для застосування РРО/ПРРО платниками єдиного податку є стаття 296 Кодексу.

Крім того, зазначеним пунктом передбачається, що РРО/ПРРО не застосовуються платниками єдиного податку II-IV груп, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує обсягу доходу визначеного в статті

291 Кодексу незалежно від обраного виду діяльності. В запропонованій редакції відсутня чітка прив'язка до групи та розміру ліміту, починаючи з якого виникатиме обов'язок для застосування РРО/ПРРО. Отже, така норма стане причиною непорозумінь щодо застосування норм Кодексу. Більш того, реалізація норми, що даватиме можливість кожній групі платників використовувати свій значно підвищений (від 5 до 7 млн грн) ліміт замість єдиного ліміту (1,32 млн грн з 01.01.2021) створить нерівні умови ведення бізнесу і призведе до того, що при таких лімітах платники взагалі не використовуватимуть РРО/ПРРО.

Що стосується змін до Закону № 265 щодо звільнення від застосування РРО/ПРРО операцій по здійсненню оплати за допомогою платіжної системи, включеної до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури, слід зазначити, що такий підхід є доцільним лише у разі, якщо передбачає виключення розрахунків готівкою.

Враховуючи вищевикладене, проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння господарській діяльності фізичної особи-підприємця без застосування реєстратора розрахункових операцій (програмного реєстратора розрахункових операцій) та збереження права на використання Книги обліку доходів» (реєстр. № 4490 від 11.12.2020), внесений народними депутатами України Колтуновичем О. С., Медведчуком В. В., Королевською Н. Ю. та іншими, не підтримується.

**Заступник Міністра
фінансів України**

Світлана ВОРОБЕЙ